

Д УНЕКИ электер эгээлөөр. Дочун боздуун аял-дар чери...

Дочун мидыг бодалдарга азын, уурек урелишкери...

Бире кежигүгүште соңдук келген. Дунн соонда азы аял шаты...

партияның область конференциясынын делегатыга сонга...

Кирешкен. Ону СЭКП-ниң Барыш-Хемчик районунун кежигүгүгө...

Ал-Дочурттың Култура ордунга бир катан уауу байырлап...

О ОН АМЫДЫРАБЫГА өөрүшкүлүгү, утундуурбас хушер...

Республиканың мураккы маалымнарынын човула хурааны...

Бодан-даа көрүрөөр экен. Дочун Кыдым-Шыра-Булак адымды...

Шыра-Булак колхозунун Чыгышчымы болуу сен бе? Чырткым болуу сен бе?

Муну үнүп, оон баштайгы херектери Кара-Даш даямды бажын...

Уваа, ол дээрге экон мада кадм аялдан турган эким-дир...

Херөөжөн аялданым бо хире уауу хемчөөлүгү, курулуш-дугаа...

Ал-Дочурттың аялданым кээрге күп-аычты коллектив...

Кара-Даштын дагыларын айрым чечетер кастап, ак хар шугулап...

Малчылардын кыргыздарыча өөрүшү чедирин эгээлөөр. Шыра-Булак районунун маалымнарынын...

ИДЕОЛОГИЯ АЖЫЛЫНЫЧ ЧУГУЛА АЙТЫРЫГЛАРЫ Эш Л. И. Брежневтин аялдары...

КУБАНДА АЖААП АЛЫШКЫН КРАСНОДАР КРАЙ. Кубаның таражылары дүмүттү...

ЧЕДЕР ЧООГУНДА Кызыл районун «Тивелеге» совхозта Валентин Ооржактын ууртукан...

Малчылардын кыргыздарыча өөрүшү чедирин эгээлөөр. Шыра-Булак районунун маалымнарынын...

Мурнунда—аныяк коммунистер Чоюп-Хемчик районун «Тыва» совхозунун таражылары...

А Г И Т А Т О Р Л А Р Г А Б О Л Г А Ш КӨДЭЭ АЖЫЛАГЫЙНЫ ХӨГЖУДЕРИ СЭКП ТК-ның июль (1978 чыл) Пленумунга...

Малчылардын кыргыздарыча өөрүшү чедирин эгээлөөр. Шыра-Булак районунун маалымнарынын...

ЭВИЛЕДЕШКЕН РЕСПУБЛИКАЛАРДА РСФСР: күненичиширени каттыгырбышан...

Чедиге беэда МАЛГА ЧЕМ БААЗАЭ—МАД АЖЫЛЫНЫЧ УНДЕЭНИН ЭТТИ, сүттү болган өскөдө...

АЖЫЛ-ХЕРЕКТИ БАШЫРАПЧУДАРЫН САЙЫРАПЧУДАРЫН ОРГАНИЗАСТЫГ ЧОГУКТУ БОЛГАШ...

Малчылардын кыргыздарыча өөрүшү чедирин эгээлөөр. Шыра-Булак районунун маалымнарынын...

ЧОНГА БАРААН БОЛГАН

Чалаанамы амьдрал хандырга комбинатын парикмахерханын эр улустуу баян тавар чарнид Алосанар Монгуш мастарил турар. Кызылды өөрдөгө-бүдүргө комбинатын куруун оң чедийкиниг дооскан, төрөй хоорайга жылдан эгелөө.

Алосанар Монгуш ошакша ажалыга көчүтү кичээтпейт. Кичи бурзууну баян оң аял-халарига таарыштыр таарып чавар дөөн ол билин, күжү харам чок ажалдан келген. Оң кызылмай ажал-инжини түндөлдө парикмахерсканга көлгөн улуг-даа, бичи-даа кичилер анаа өөрү чөттиргенин алереди турарлар.

Ол паяныг оналдаанын ай, квартал салында доктаамал амыр күссөдөп, бүдүргөниг муракчыларынды одуруунда кырген.

ЧУРУКТА: Алосанар Монгуш ажал үөсөлдө.

Ч. СЕНДАЖЫНЫҢ ФОТОСУ.

Кызыл хоорайныг № 55 магаалында ядн садар килдинтиг салдыкчылары коллективтиг муракчылары. Коммунисттик күш-ажылчыг шалыпчы Галинэ Павловна Давыдова оң ажалын каш чыд улаштыр бладдыг удуртуп турар.

ЧУРУКТА: салдыгы Г. П. Давыдова ажал үөсөлдө.

А. ЗАЙЦЕВТИҢ ФОТОСУ.

политинформаторларга

БҮГҮ УЛУСТУҢ ХЕРЭЭ

Беседанын айтырыгы. Көдө ажал-агыг бүдүргөниг специалдастары болган концентраттары амьдралдыг эркек чутула негелесе. Ажал-агылар арзынын кооперацияны болган агроуплетур интернацияны көгжүдөриг оору.

Көдө ажал-агыда чамдыг аял түндөдөр чедип алдыган-даа бола, оң денелди, чутула продуктулар бүдүргөниг өздөсөниг экономикаг көргүзүлгө болган темпелери өзүп турар херелелдерин ам-даа хандырып турар болган бар аргаларга дүүшөйи турар. Интевсификацияны болган ажалыг чорукту белдириниң чутула аргаларыг бирөөн-валбек кооперастааныңыг база агроуплетур интернацияныг баалааныг көдө ажал-агыны специалдастары болган концентраттары.

Ажал-агылар арзынын кооперацияны — узут болган пармы, боттут чорудула болуп деп ТК-ныг Пленумунга демделген. Ону даялаштыр болдурбаам ажалы, доктавал, специализация болган кооперацияны талазы-биле ажалды практиктиг херелелдепкеш шалычдоринде, ажал-агылар арзынын кооперацияны көгжүдөригө бладдыг болуп чорукту көргүрениде.

Оңу бөсөдө КОДЭЭ ТУДУГА — ШАЛЫПЧЫ ТЕМПЕЛЕР. КОНЧУГ ЭКИ ШЫНАР Сөдүгү он чылдарга көдө тудугун бүдүргө баалааныг тургузарыга күрөвөниг болган колхозтарыныг барык: 16 миллиард рубль амна-херелелдеп чүдүргө. Көдө объективдер тудууда 13 миллион ажалыг-тудугулар ажалдап турар.

Беседанын айтырыгы. Көдө ажал-агыг бүдүргөниг специалдастары болган концентраттары амьдралдыг эркек чутула негелесе. Ажал-агылар арзынын кооперацияны болган агроуплетур интернацияны көгжүдөриг оору.

Көдө ажал-агыда чамдыг аял түндөдөр чедип алдыган-даа бола, оң денелди, чутула продуктулар бүдүргөниг өздөсөниг экономикаг көргүзүлгө болган темпелери өзүп турар херелелдерин ам-даа хандырып турар болган бар аргаларга дүүшөйи турар. Интевсификацияны болган ажалыг чорукту белдириниң чутула аргаларыг бирөөн-валбек кооперастааныңыг база агроуплетур интернацияныг баалааныг көдө ажал-агыны специалдастары болган концентраттары.

Ажал-агылар арзынын кооперацияны — узут болган пармы, боттут чорудула болуп деп ТК-ныг Пленумунга демделген. Ону даялаштыр болдурбаам ажалы, доктавал, специализация болган кооперацияны талазы-биле ажалды практиктиг херелелдепкеш шалычдоринде, ажал-агылар арзынын кооперацияны көгжүдөригө бладдыг болуп чорукту көргүрениде.

Оңу бөсөдө КОДЭЭ ТУДУГА — ШАЛЫПЧЫ ТЕМПЕЛЕР. КОНЧУГ ЭКИ ШЫНАР Сөдүгү он чылдарга көдө тудугун бүдүргө баалааныг тургузарыга күрөвөниг болган колхозтарыныг барык: 16 миллиард рубль амна-херелелдеп чүдүргө. Көдө объективдер тудууда 13 миллион ажалыг-тудугулар ажалдап турар.

БӨМБҮРЗЕКТИҢ СУДАЛЫ

СЭТА БОЛГАШ ПМА: КЫСКА ДЫҢНАДЫГЛАР, ТАЙЫЛБЫРАЛ

СОЦИАЛИЗМ ЧУРТТАРЫНДА

АКЫ-ДУНМА ДУЗАЛАМЧЫ

УЛАН-БАТОР. ССР-нин Чык улестур министрствонун бөлүк специалдистери Улан-Батор хоорайда төс аргымыр фабриканыг техниктиг төвөлиниг тургузарыга киржири-биле Моол Арат Республикага айттыныкан.

МАР-да бүдүргөлерини чаарты деририяныг, бүдүргөгө күчүдери шингөдип алырынын, бүдүргөниг ажалыгын бидирини талазы-биле техниктиг дузаламчыны совет специалдистер көргүзүп турар. Чижээ, Улан-Баторда шеклен аргымыр фабрикага чоорганнар кылырынын чаа технологияны совет специалдистер ажалдап кылган болган шингөдиринде дузалаан, инда чаа дери-херекселдери тургузган.

Моол кадрларын белеткөөр талазы-биле улуг ажалдарын боттандырып турар. Моол үс-чүс ажалчылар бистиниң түрүстүгүн бүдүргөлериндегэ стажировканы эрип, мергелдери бидирип турар. Республиканыг чык улестурунун бүдүргөлеринде ажалдаар бидик мергелдиг кадрларын белеткөөр профес-

синал-техниктиг ийи училищени МАР-га тударыга совет специалдистер дөрт киржар.

АЖААП АЛЫШКЫН КИДИН ТҮЛҮК

БЕРЛИН. Бо чылдыг чаа дүжүдү ажал алыры ГР-де хун үнгөн тууду-на калбарып турар. Чурттуг кооператорлары күзүн чашкан арбайны ажал ажалдарын июль айда эгелөө, ам бо ажалды бүрүн дооскан. Көк-тас ажалдаам кидин түлүк. 700 муң тектарынч тараа культураларын ажал ажал.

Август айда көдө ажал-агынын 15 муң комбайнары, 50 муң ажал автомобильдери тараа шөлдөриг ажалдаар. Ажал алышкын коллектстериниң чамдык зоналарынч харылааныг ажалдаар боттандырат. шөлдөргө техниканы хумгалыг сөрдөөр талазы-биле кол соруланыг метализаторлар иланты-биле шияттирел турар.

ТАРААЖЫЛАРЫНЫҢ УЛУГ ЧЕДИИШКИНИ

БЕЛГРАД. Югославияныг хову-шөлдери инчишери бо чылдыг эки ажалдаар. Агаар-бөйдүстүн таарычча чок байдалдары тура-даа, олар элек

дүжүттү ажал ажал. Гектар чөрдөп алган кызыл-тастың дүжүттү чурттуг төөгүзүгө рекорд болган эртен чыгы деннеден чамы болган-даа бола, бо культураны эртен чылдаандан хөй шөгө тараан, мичанган баш улуг санааны-биле алырга, тараанын инти чылдаам 6 миллион тонна азы 1977 чылдаа-ны-биле дөмөй болуп. Июль айда үзүктөлиниң чок чыдап турар-даа, тарааны чыдап чокка, чөгүрү туусанында ажал ажал.

ШАХТЕРНУҢ ХУНУ

БУХАРЕСТ. Социалисттик Румынияда Шахтернун хунун демделген турар. Чурттуг дүжүлери бодунуң байралааны чаа-чаа чедийкиниг-биле уткаан. Республиканыг даг-байлаа казар Вали Жууду, Бая Мара, Десе районнарыга чыл эгелөөдө, бөрү түс-чүс муң тонна хөмүр-лашты, рудаларын каскап, паланда амыр оңон/миллион лей ажалынч продукцияларын алган. Бо чедийкиниг шахтерларынч мадырыг күш-ажылдын, чөт ажалыг шахталарынч метализастаанынч ажалында

чедип алган. Чижээ, чурттуг Вали Жууду дээр кол бас-сейяныг метализастаан комп-лекстер-биле хөмүр-лаш тыы-жы эртен чыгызындан ийи катап хөй болган.

БҮЗҮРЕЛДИГ БАЗЫМ

ХАНОЙ. Чурттуг сөгү чүтүгө Хайнынч мөжүнү Вьетнамныг рис өстүрүгө кол «сөгүдү» кылдыр сакап турар. Бо хүнерде ук мөжүнүг улуг-даа, биче-даа бугу кичилери ристин күсүкү, ийги дүжүдүн алыры-биле бо курактуларын тарып турар.

Хайнынч мөжүнүг коммунистери, улугчу эрге-чатырларын шөлдериң дүжүктүр чорун бидер, чоңу аш-чөм-биле бүрүн хандырат, күрүгө көдө ажал-агыг продуктуларын саларын көүдөдөр талазы-биле чутула соруланыг бүзүредиг шияттирел турар. Эртен чылдыг агаар-бөйдүс байдалы эки болбаан-даа болза 150 муң гектар шөлдө рекорд дүжүттү—600 муң тонна ристи, 200 муң тонна аске-даа продуктуларын алган. Дыка хөй кооперативтер гектардан-на 60—70 центнер ристи алган.

(СЭТА).

БҮГҮ ДИПТЕРДЕН

БУДАПЕШТ. Венг Улус Республиканыг улестур про-дукцияныг хөмчөлиг эртен чылдыг бо үөсиге денжөөгө 6,4 хуу өскөн. Продукция өсүдөлиг күш-ажылдыг бүдүргөчүлүг белдириниң күжү-биле чедип алган. Тудуг-монтаж ажалдарынч хөмчө-ли 5 хуу өскөн. Ажал төлө-вөриг ортумак хөмчөли 10,6 хуу, үрүмкөстө садар ба-рааннар саарылаамы 8,7 хуу өскөн.

БАРЫН БЕРЛИН. Чай-гы таарыччалыг үө турар-даа, Барыны Берлинде ажал чок кичилериниң саны 32 муң ки-ди чөткөн деп күш-ажыл та-лазы-биле хоорай ведомствону дидиреткен. Оларынч аралы-нда чөрдөрдүн хуну намы-дылар 2300. Эртен чылдыг бо үөсиге денжөөгө барыны-герман намысылаада ажал чоктарыны саны 1,5 хуу өскөн бооп турар.

Ажал чок чоруктуг өвүн турарынч кол чылдаганын болза монополияларынч эвон саныг күш-биле хөй алта-кончааны алыр дөш чүткүн турарын болуп.

ВАШИНГОН. Төлөдөк-чилер палантынын чакаттар аралында харылаалар талазы-биле адалкы комиссия херек бооп турар хоорайларга бир миллиард доллар сан-лаа дузаламчыны көргүзүп дүз-түгүндө хөйүлөткөниг чутула-лажыг көрүнү бидирмес хуусажыг сонгарлаткан.

Бо чорук Нью-Йорк, Детройт, Балтимор чижөктөп сан-лаа талазы-биле бергелеп турар хоорайларын федералдыг чакаткан дузаламчы алыр арталыг сан-лаа турар.

КАН-ХОСЕ. Гватемаланын намысылаанын келген дидиреткениг баугар алырга, профилдериңиз эвон каш ажалдакчыларын реаксылыг идегеттерин алуренигө удуралып, ажалыг чоңор-нын кылган чысааланыг полицияны болган содалтарынч отрядтары тарады сымарыг бооп турар. Чысаалга муң-күн ажалчылар, таракчылар, студенттер киришкен. Полициялар болган содал-тар чөткөп чок чоңу шагай-лар-биле эттеп, аякматаар

ужалары-биле хал-сөп турар. Чысаалга киришкен он-он кичилеринч эмгелелерде экед-ген. Эртенки кичилеринч саны бидирмес, мичала-даа «дүргөн дуза» машиналары күдүмчүлөдө чыккылар кичилерин чып алырын улам-чылашышкан. Чысаалдыг ор-гандакчыларынч база кир-жикчелеринч аралында хөй кичилерин тулуп чөртүлдөө. Чонук кандыг-даа төдөлини-кениг кам-хайра чок баар дугайын эрге-чатырлар дидиреткен.

БЕИРУТ. Консерватив-тиг күштеринч отрядтары Беи-руттуң далай өртүн ай ажал үөдө бөзүлгө келгениниг тү-нөлине Ливаның экономика-гыга берге байлаа тургу-туу берген.

Ук портта 700—800 мил-лион ливан фунт ажал үө-лиг ажал-бүрү барааннар са-дай дидиреткен «Аль-Батан» со-лун бидиреткен. Оларынч аралында чөс-чөс муң тонна кы-зыл-тас бар. Бир эвөс портту чөткөк үөдө ажалыг болза Ливан экономикаг кризиске та-варып болуп деп, асперттер санап турар.

АДИС-АБЕБА. Эфиопия-ны чарып-хуваажырыгче ба-за национал-демократиче ре-волюцияны чаа төдөригө утгалган интиги болган да-штык реакцияныг чимденди-шигери турар-даа Эфиопия-нын улустуг калбак массалары бодунуң чылап ажалышкы-ларын, тускайлап чоруну бол-гаш денжөөр ажалы-биле бү-рүн-бүдүн турарынч адалы-бые камгалып шылаан деп Тур-шерг административтиг чөү-лөдиг даргазы Менгисту Хай-ле Марам демделген. Удөлиг социал-экономикаг чарты-гыларын революция чылдары-нда чедип алган депшиге, а ол шыккан ажалыг чоңорынч политикаг утаал-мерелениг болган организастыг чоруну-н өзүп турар денелди со-циалисттик интигелди тургу-зарынч орунга эвон уаустуг улам ийгилиг тилгелелеринч идегелди магалыны бөпөп турар деп, Эфиопияныг пай-сылааныг чөүе чуталап тура ол демделген.

(СЭТА).

АЖЫЛЧЫ ЧОННАРНЫҢ ЭРГЕ-АЖЫКТАРЫ ДЭЭШ

ПАРИЖ. (СЭТА). Францияныг Коммунисттик партияныг Европаныг тайбынын, социал ажалчыларынч демократияны болган хөстүр чоруктуг даян бидирер дөш денжөөр инчишери турарын ФНП-ниг Политбюро кеңигүзү Гюстаф Ансар Фран-цуз радионуң айтырыгына та харылааш, чуталаан.

«Инти рыноктү» калбар-тыр чорук чөт дугабында по-литиканы улам-ла намында-дыр. Ол политика Франция-ныг көдө ажал-агыныг, илантыг бистиниң чурттуг му-руну чүтүгө көдө ажал-агыга багай салдарын чө-дөрип турар.

Францияныг Коммунисттик партияныг хамыктыг мурунда чурттуг ажалыг чоңорынч эрге-ажылчылар дөш, Фран-цияга демократияны тургу-зарынч дөш, «Инти рыноктү» тургузуу демократчалар дөш денжөөр инчишери турар деп ФНП-ниг Политбюро кеңигү-зү медделген. Европага хөй националдыг компаниялары тургузар чорук бистиниң чурта Барыны Германияны болган Американыг тертидөшши-нигө чедирер. Шынаган бистиниң политиканыг ажал шүтүдүр бооп турар.

Г. Ансар Францияныг Ком-мунисттик партияныг сана-лыг баугар Францияныг му-руну чүтүгө эртенки Евро-паныг Экономикаг Инти-лекке-биле удураалышкы-нын алердериңиз национал хунунуң чедийкиниг доо-зуганын демделген. Улуг-дуну чысааларынч үөс-чөс коммунисттеринч чөс-чөс французларга кыгырарын чурттуг хөй-интиги дөш, ову Францияны муруну чү-түгө тарааччыларынч бол-ган ажалыг чоңорынч эрге-ажылчылар барыдалаан хө-гелдериңиз камгаланы чорук деп, үлөш көргөниг ол де-мделген.

Г. Ансар Францияныг Ком-

мунисттик партияныг сана-лыг баугар Францияныг му-руну чүтүгө эртенки Евро-паныг Экономикаг Инти-лекке-биле удураалышкы-нын алердериңиз национал хунунуң чедийкиниг доо-зуганын демделген. Улуг-дуну чысааларынч үөс-чөс коммунисттеринч чөс-чөс французларга кыгырарын чурттуг хөй-интиги дөш, ову Францияны муруну чү-түгө тарааччыларынч бол-ган ажалыг чоңорынч эрге-ажылчылар барыдалаан хө-гелдериңиз камгаланы чорук деп, үлөш көргөниг ол де-мделген.

(СЭТА).

Алдагалдыг политиканы шүгүмчүлээн

НЬЮ-БОРК. АКШ-тың ад-министрацияныг дашыгы база интиги политиканыг севатор-демократ Дэйвис Абурез «спаралга-биле уку-рамынныг» дөш төлөлдө-нө программагыг чөүе чу-галаан тура шүгүмчүлээн.

Совет Эвонелигге хамая-рыштыр Катэтиней Штаттар-ныг политиканы ажалдыг ичкырыңиз үөсиге эртен-кеш Дж. Картер эвончүг ши-

рини утгалышкыныг су-галыг талазыныг, национал ажал чок чорук талазы-биле дузалаан Э. Вивонелигнин сүмөдери дымнаа турар алыры караалан сеткал-де-де дөмдөлгө мөжүр деп, ол чуталаан. Президент кичи утгал-сарымында негелдөөр ажал удуртула болдурган, ба-гыш сүмөдери бөрө бөрө мид-дөп ажалыг политиканыг сана-ланыг хуздөөсө чө-

гуур. Дж. Картер кыдыг ба-гай сүмөдөрү ажалыг турар.

АКШ-та кичиңиң эргелери камгалар талазы-биле адми-нистрацияны багай ажалынч Абурез шияттирел бурдуу шаякыч. Чурттуг инди чөү-нүң байдалы экижөөдөриг ча-зак ажалы, мичалээсө херек кырында чуту-лаа кылбаан, багыш сүмөдери бөрө бөрө мид-дөп ажалыг политиканыг сана-ланыг хуздөөсө чө-

гуур. Дж. Картер кыдыг ба-гай сүмөдөрү ажалыг турар. АКШ-та кичиңиң эргелери камгалар талазы-биле адми-нистрацияны багай ажалынч Абурез шияттирел бурдуу шаякыч. Чурттуг инди чөү-нүң байдалы экижөөдөриг ча-зак ажалы, мичалээсө херек кырында чуту-лаа кылбаан, багыш сүмөдери бөрө бөрө мид-дөп ажалыг политиканыг сана-ланыг хуздөөсө чө-

гуур. Дж. Картер кыдыг ба-гай сүмөдөрү ажалыг турар.

АКШ-та кичиңиң эргелери камгалар талазы-биле адми-нистрацияны багай ажалынч Абурез шияттирел бурдуу шаякыч. Чурттуг инди чөү-нүң байдалы экижөөдөриг ча-зак ажалы, мичалээсө херек кырында чуту-лаа кылбаан, багыш сүмөдери бөрө бөрө мид-дөп ажалыг политиканыг сана-ланыг хуздөөсө чө-

(СЭТА).

БАЙДАЛ ДУШКУУРЛУГ ХЕВЭЭР

БЕИРУТ. (СЭТА). Ливаның намысылааныг бидир чөткөп бооп артышкан. Август 7-ниң дүндөлдө Ливаныг тай-быныг дөшөр талазы-биле арабтар күштериниң болган барыны усаалдыг христиан чы-сөктөгү бөдүргөниг арзында туучушкунуңар үргүзүлгө, Анва ракеталарын, танкылар-ын, үтөр-болорын ажал-лаан.

Эртен ийи ко-лунуң дүргүзүлгө 65 кичи алурткен, 200 ажал кичи камгалаткан дөш дидир-теп турар. Беируттуң Шия, Ай ар-Румману, Хадас бол-ган өсө-даа районнарында туучушкунуңар непертөөн. Консервативтиг күштер хоорайны барыны талазында Беирун районну боолаан. Ды-ка хөй чөлдөрдө өртөр хал-чүткөн. Спаралда чыстыны-шанда Ливаның дашыгы кичилер министрствонунч багыны үрелген. Барыны үсөдиг христианарынч сийперелери тайбык чурт-кычлары кызыл ханнал чок болуп, аларын коргунуу ту-рар.

Беирутта чөткөктөгү ту-чушкунуңарынч чаа кыды-гышкыны болза, Тель-Авие-тиг күчүкчүлө-биле тудуг харылаамыг ливан кооператив-торларынч кеминг үлөдөкш-канынч түнөли, алар чык-ка байдалы чөгүмчүлө талазы-биле таалактыг хөмчө-лөриг боттандырбас соруланы салган.

«Ливаның муруну чүтүгү ажалдаар шият» дөш ливан отрядтар чурттуг муруну чү-гүгө бөт-эргелери тургузар талазы-биле төп эрге-чатыр-ларынч ажалыга база шияттиретишкен. Олар Билт-Джөйлө болган Аль-Ливон аралында орукта боттарыны тургуштарыг бижылаан, ору-тарга жылаалар салып, докта-вал шияттеринч кезестери бо-оп-биле эртер дидир, мич-кын турарлар. Бо «шерины» кооперастааныг С. Хаддал Идрэйл-биле халы харыла-амы, «сөк» шерилярин чыкк шерилярин Ливанын муруну чүтүгө эртертөөс» деп, ол ийригө радиого интерво-юв берге чуталаан. Консер-вативтер боттарыныг контрол-дөп турар денжөөрениг хөй саныг унур-д-риск үлөдөлиниңиниң ажалыг турарын болдунар дидиреткен.

ОБЪЕКТИВТЕ — РИО-ДЕ-ЖАНЕЙРО

Рио-де-Жанейро — Бразилияныг моң мурундагы на-ймысалады, чурттуг эң улуг хоорайларынч бирөөн. Ка-питалисттик делегетинч бо хоорай агаарынч доо-зунуу, хоорайда дааш-шымзонид болган чуртталга тудуунуң бергениң талазы-биле Латин Американың «чөмпюларынч» бирөөн.

ЧУРУКТА: хоорайны бир району болган Рио-де-Жанейротун чуртталга баян чок бир чурттакчыам.

Л. ВОРОНЦОВТИҢ ФОТОСУ. (СЭТА-ныг фотохроникасы).

ОЙНАРАКТАР ДЕЛГЕЛГЕЗИ

Алдан-Маадыр атты музейде онагай дегенге ажиттыган. Азы-сызы билинмес бооп артып калган шаандагы тыя псевдерини кылгылаан чаштар ойнаар ойнаарактар шыл хомдунум иштинде чыскаалдыр-чыскаалдыр тургулапкан. Кандыг-даа понун чаш уругларны кижилдер тускай оюн-тоглаан турар болгай. Бурингу шевдер чаш уругларны карак чымыр, уаан крер кылдыр өргөчиде ойнаарактарны кончуг ажылап чораан.

Илик-хенги баштай таным, оен соонда кедер кылдыр таарыштырган ойнаарактар бар: хемден кылган хохуг индиктер, кара былгаардан кылган хап индиктер, ак пестен адакымын болган дээнирин кылган чудурук ышакан ак ег, бүрүн дериглиг тыя өрүн. Барактары дозураайнып турар ойнаарак кара хураган кежи бөргүн хаваанда тыртытыр салышкан, ак-куг чычымы курун так куржасынкан, кара былгаар калды идиин көргөндү кедикен турар, ала дриг-ле чүбө!

Бичининден тура чаш кижилер боттары-ла тускай ажыл кылган чачыкымын дээр ала-биле кылгылаан ойнаарактар бар: теректен сыткан ба-ла, согааш, десип, лам баба-лар, демір ожу, хала паш болган хымыш.

Эт-хан саймарык, асаангыр-тудунгур чорукка кара чажынан чачыктырар ойна-

нар көргүскен ойнаарактар: ак, кара, сарыг сергелерин дугуянда кылгылаан тебектер, ан-баанын кылдыр булду-гулаан кажыктар.

Малчын болган ачы чоңун чаш ажы-төлу өгден үгеш-ле көрө бөери, аажы-ча-нын танып бөери азырал бол-ган черлик амыттарын мыштан сиңилеп кылган, өң-чүзүнү көргүзүп дозулаан ойнаарактар дыка көрүштүг. Чер касканынан шилги буга, мөгаттымын турар кара хуна, бажыма чуларлыг зоруг айт, алаагып турар ак кош-кар, он ийи адыр мыймытыг сыын хижиктеп турар.

Кыс уругларнын каастанып ойнаарында хергелээр сирде дискилеп каан ак, хымыл, ху-ред чинчилерини чанында аны-бүрү хээлерин ааткыштар-ны көрөп, кижини болды хайны келер! Мында бүрүнгу шевдерини уран холдары-биле кылгылап каан ойнаарак-тарнын кол уун доңчулап би-жинирге мындыг. Алыс халдыр шынчилээр болза, тыя шев-дерлерини кылып чораан ойнаарактарында бистин чоңун магалыг-чаагай болгаларын, чаш уругларга мыаан, төөгүлү бир улут номуң номчалыг дег, кончуг тапты билди алыр.

Хензиг-хензиг ойнаарактар-ны көрөш, байгамчы шевдер-лерини улуг адын каячкан тер-де салгымас бөөр!

М. КЕНИН-ЛОПСАН.

СТУДЕНТИЛЕРНИҢ КҮШ-АЖЫЛ БАЙЫРЛАЛЫ

ТЫВА ДЫЛДА ГТО-нуң бешки чадазы-биле

Л. И. Брежневтин «Бичи чер» болган «Катан тургузушкун» деп номлары хой-хой дыларда парлааттын үгүлөөн. Ол номгарта хамаарыштыр номчулуктар конференцияны чер-терде организастан эртинер турар.

«Бичи чер» болган «Катан тургузушкун» — ханы идея-политиктиг Утка саңен документалер, чаагай бодалдарын эртинер. Оларда бистин партизаныстыг болган кургузистин байлак арга-дуркулгаам клереттинген. Ол дээрге СЭКП-ниң удуртукчу болган башкарычмын ролюнун дугайында, кончуг мыса үениң дургуузда сайырадаг со-циализм нивелиени тургузуп шыдаан күш-ажылчы, эрес маадыр совет кижилер дугайында найгамчык номнар. Партияны публицистиканы бир чаанынчап чыжа, чотаа-дычы хей-аэт киришкенин үлдөвүн болган номнар-дыр.

Ук номлары Тываның ном үндүрер чери тыя дыкта 2000—2000 экземпляр кылдыр паллан үндүргөн. «Бичи чер» деп помну журналист К. Делгер-оол, «Катан тургузушкуну» чотаалы К. Пудякы олар отчудурган. Ол ном-вар ам удаас пом магазиндеряте киргизилер.

К. ТУЛУШ.

Эртен дыштаныр хүнде ВЛКСМ обкомунуң студент тулуг отрядтары-нын Тыва область штавы, Кызыл зназының студент тулуг отрядтары ВЛКСМ хормому-биле кады студентилерниң тулуг отрядтарының ши-чээсининиң эгелээнинден бээр чээрйи чыл болган оюнга тураскаат-кан фестивалды организастан эр-тирген.

Эртегиин он шакта В. И. Ленинниң тураскаалымын чыгыга митинг-биле ук фестивал эгелээ. Митинг доозулганы-ның соонда студентилерниң тулуг отряд-тары чыскаалып алган, хоорайның культу-раың болган дыштанылганың Гастео-до атыг паргытыче шузукуп киришкен. Хамыктың мурунда херожең студентилериниң аразыга бастег-бол маргыдааы эгелээ. Аңаа Украинадан келген «Тайгет» ко-манда-биле Кызылдың пединститутунун «Алс» командамын эш-хуу ужурашты-галы болган. Түвнээнде «Алс» аалчылары 2:0 санга тилээ. Оң соонда баа-ла «Алс» командаы ойнак-чылары «Литри» командаыны спортчу-ры-биле ужурашкан, 2:0 санга уткан, тилекчи болган.

Студент оолдар аразыга Кызылдың тымыды «Хуреш» команда-биле Куй-бышев хоорайдан келген «Арго» деп ааар команда ойнаан. «Хурештин» ойнакчыла-ры аалчылары 2:0 санга чикн удуу ал-ганнар. Дараазында «Саяны» команда «Крылья» командаы 2:0 санга уткан. Шүүде маргыдаага «Хуреш» «Саяны» командаы 2:1 санга уткан, нияткан-биле 4:1 санга болуп шыктараан.

Баскетболга Кызылдың пединституду-нун херожең студентилери-биле Куй-бышевтин унар түдү институтунун «Ла-да-3» командазының ойнакчыларының аразыга оюнга Кызылдың командаы удурлашкычтарын 44:10 санга бузур-диг удуу алган.

Шой көдүрөңте эң хой сангы алган, Кызыл чурттуг Леонид Бердиков бирги черин ээлээн. Ийги, үшүк чераерге ту-дуг отрядтарыдан Молчанов, Шалимов олар үгөн. Халдыр тыртарыга маргы-даа база болган. Аңаа аалчылар тилээ.

Тилекчи болган, шыктараан команда-лары болган ойнакчылары ВЛКСМ об-комунун тулуг отрядының Тыва область штавында тураскаалдыг белектер болган мантал бичинтер-биле шаңнаал.

Хүнүң ийги чартында партиян во-лаан театрында студентилерин тулуг от-рядтарының агитбргааларының күжү-биле соолуп программа хандык көрүлде-нончурт концерт болгулаан. Оларды Кызылдың аякчы чонлары сонуурган көргөн. Оң соонда партия чыгыш Тыва театрыга РСФСР-ниң болган Тыва АССР-ниң улустуң артың Максим Муң-зук тулуг отрядтарының дайыччылары-биле ужурашкан.

Кежээ «Хуреш» стадионга анын футбол-дистерин эш-хууузда содуу узура-жымшынармы болган эртининиң соонда таңды шөүңге студентилерниң тулуг от-рядтарының дайыччылары ойнап хохлош, таран чаптарган.

ЧУРУКТАРДА: (үстүнде) студентилер-ниң тулуг отрядтарының чыскаалык-канын чорурт; фестивал киржикчилериниң бот-тыныгыр уран түдү коллектив-териниң көрүдөөзиниң үстүнде (ортуун-да); артың чуруттарда—фестивалды спортчу маргыдаалары.

А. ЗАПЦЕВИН фотолары.

ЧААГАЙ БЕЛЕК

Сечней Монгуш огу класс-ты эш-өрүңге биле нады те-дешкиниң дооскаалдан бээр тээрби чыл дооскулаан. Амы-дурада өң-ле уттудурбас хүнериниң бирээни оо.

Школаты он чыл иштинде Сечней откытар, шонер бол-ду, ВЛКСМ кежигүңүге те-дир өвүп, үдөгөндө сагалга-чуртунуг өөреникчилериниң оудурууга доктаамаал кире-риниң болган школазымын хей-ниги аякының идеяны-ан чораан. Ол-ла чылдарда школага, уран чүүдүгү, спорт-гуд доктаамал киржикчии бооп келген. В. Майковский-на, С. Шиначеву, С. Сары-оолдуң Ю. Ковалевичтиң шу-дуктерин, А. Новиковуң, Я. Френкельди, А. Чыргал-оол-ду, Р. Кендешбиндиң ары-ларын концерттерге эки күөс-дөр; спортка база хандышма-дыг турганы тавыргала эвес.

С. Монгуш ортумак эртем дугайында аттестатды алган, ада-иевиңо мынча деп чугаан-лап орган: «Он чылдар муру-янда ачанын «башто-да» болу бээр чадывас» дөөн сөзүн сактын келдим. Кижилер-ниң ажа-тодун эртем-биле деге өөредир дег аас-оокиң ховар дээрин школачы кыл-дарында көрүп, билди кел-дим. «Чадывас» эвес, илап-ла башкы боор деп шаянчаран алдым. Чүү дөр өслөр». «Чүү дөр боор, уруум. Шаанда шата болза мегенн ламалары-ла «башкы» дөр түве болгай. Амы үениң башкыларын оза-зы көрбөс сен бе? Черде дээрне беин узуң турар кылдыр өөредип хаар. Башкы болур дээни кончуг шы ай-

тыры-дыр, уруум. Күрөңч боттары-ла болзуң!» деп, ада-иези уруун дөтөөлөр.

Сечней Монгуш бодуун чадывас ада-иевиниң күзелин боттадырары-биле ортумак школа дооскан чымыдан-на төрөп школазыма динер вожатыйлан эгелээ. Шонер вожатыйлан ийи чыл ажы-даан. Ол үе иштинде С. Мон-гуш педагогика институту-на кирериниң экзаменерине мык белеткенин турган.

1961 чылда Кызылдың педа-гогика институтуна өөренип кирген. Школачы чылдары-да мышан ол маңа баа-ла үдөгөрлөг сагалга-чуртунуг, эки өөредилгелди студентилер-ниң бирээни апарган. Оон өө-рөшп турган болуу 1961—1962 өөредилге чымында эки өөредилгелди, үдөгөрлөг са-галга-чуртунуг болганы дээр Шүшенское суурже эскур-сиялар путевка-биле шаңна-ткал. А ол эки өөредилге, чыл болган, эш-өрүңге дуза кадырдында чере чыдам ды-лес. Оң өөренип турган бо-лугу курстар, бодуңтар аразы-на социалисттик тарышка база тилекчи болуң, 1962—1963 өөредилге чымында Мо-сква, Ленинград хоорайларга чедер аас-оокиң болган.

Сечней Кетчолова инсти-туту чедипшиңиң дооскан соонда дээди эртемниң башкы бооп, өслөр-тороң тергэ—Өвүрге ажылдаары-биле чед-ди келген.

Башкыны чымыштыг эки эгелээ. Сечней Кетчолова Солтур ортумак школазын үстүтү кластарының орус дыл кичээлдерин башкыдан ийри-кен. Теорияны практика кы-рынга бадыткаары берге бол-

тиврилээ. 8 класс эртен өө-редилге чымыда школа со-циалисттик чарышка тилекчи болуп, Шүшенское суурже эскурсиялаам келген. Сеч-ней Кетчоловаын удурткан бө-күлү школада эң-не эки өөредилгелди, үдөгөрлөг са-галга-чуртунуг, эш-апыралдыг, уран чүүдөгү, спортка мык классың бирээни.

Сечней Кетчолова бо ты-зын боду эртен башкыларын республиканы сөздүшүлгөн делеттиди. Оң ачымдан кыл-ганы «Школачыларын эки а-чы-чыга өөредир» деп идеяны башкыларын чакы-рып педагогика институтуна эки ачылдарын бирээни деп салаан.

Оожум, бодуштут, ажал-шты, мергелээниң хандык-шымыдыг, эки өг-бүдөңи пик-лөрү кылган ажалымын үр-түшүлгө чоруту көстү бээр деп түве болду. Кижил-риниң эки кылган ажал-лук чоңга улуг белек боор. Ол элчи чытте! А ам алы чыл эртерге-ле, Сечней Кетчолова-нын өөреникчилериниң иштинде мурнакы механи-затор, тулугчу, агроном, э-чи, артист болган өскө-даа тускай мергелээниң кайгы-лөр көстүп көрүңгө буу-рар бис. Ол дээрге чоңга азууду-ла улуг чаагай белек-тир.

Күш-ажылдыг Кызыл Тун орден-биле Сечней Кетчолова Монгуш чоонга чаа шаң-напкан. Чаагыт он улуг шаңналын аңа тымыспалы—оң булунгы чаагай күш-ажылдыг белек үлдөвүн эгелээ. Сечней Кетчолова ула-на сорук көргөн аяккалдуу тур-ар. Башкы деп чаагай атык бууду-ла төдөнтүп кижилер-ниң бирээни.

Б. КЕНЕШ.

Консультация

Күш-ажыл инвалидтеринге чигелделер

Мындыг эгелиг материал бистин солунувуска июль 25-тин номеринге парлааттынган. Ында тайлыбырлаттымыан чигелделер дугайын моңч аазаңа киргирен.

ҮНДҮРҮГЛЕР ТАЛАЗЫ-БИЛЕ ЧИИГЕЛДЕЛЕР

Инвалидтериниң моңч аазаңа абыткан олча-аыктарын-дан үндүрүг оларын хостаан; пенсияларын хевирин бол-гаш хемчээлигинде хамаан чок;

карак шооуу дээр бирги, ийги бөдүктүң инвалидтериниң тыпкан бүүү ажык-олча-зыннан;

бирги, ийги бөдүктүң ин-валидтериниң оран-чур хөдө-виткениңден, хоорай чурт-такчынычмы көдөө ажыл-агыйдан алган болган өскө-

ӨСКЕ ЧИИГЕЛДЕЛЕР

Пенсияге үнгөш, ажалда-вас аларган пенсионерлериниң чурттага бадалың экижиде-ри негетиниң келген тавары-галга, оларга чурттага тө-лүн мурунда ажалдан турган чери, мында ажалдан турар кижилер-биле бир дөмей, хан-дыр журадуу. Бир эвес ол черинде тускай чурттага ба-жыны чок болза, уауз депу-таттарың чер-чер Советтер-риниң күдүсөөларың үчү-дүңга мындг инвалидтер ин-ири чурум суугаар кирер.

СЭКП ТК-ның болган СССР-ниң Министрлер Чувале-линиң 1968 чылдын июль 5-те үндүргөн доктаалын суу-гаар көдөө чераерге инти ажал стажи он чыл ашкан, пенсиялан үнгөн эмчилер, про-

визорлар, ортумак медицина ажалдакчылары болган олар-ның-биле кады чурттан турар өг-бүлө кежигүнерин халас одалгалы болган чырыктыг бажындарга чурттарың үр-гүдүчүлээр эргелги. Олар-биле бир дөмей көдөө черлерде ин-ти билги школарының бажы-кылары, кижиниңге ажал-дакчылары база культура-чы-рыдышкы ажалдакчылары болган анык механиктери пен-сияге үнгөдө база мындг эр-гелги. Күш-ажылдыг инва-лидтериниң ажи-тоду школа-интернатка бир дугаар элте-де хүлээп алдынар. Бирги бө-дүктүң инвалидтериниң бажы-ндарыңга телефону элтег чок тургузар.

ОГОРОДА МӨӨГҮЛЕР

С. Ковальчуктун өг-бүдөңи чымын мөөгүлери-биле ырап, өткөри кирип чорбас. Илчаның С. Ковальчуктун чок кижилери, эш-өөрү ону аас-кежиктеме мөөгүлү кылды санап тургалар. Ийги болбас ара чок, оң өг-бүдөңи илчак-ка-раа, кымыр-карааның өстөрүниң алаанда мөөгүлөр суу-луг арга иштинде деп улук турар. Мөөгүлөр огородта ам он чыл иштинде өвүп турар.

Мөөгүлериң ол кичилер тарып ап турарың! Аргада өвүп турар кезек билүк мөөгүлериң бадалы-биле чымын алаан, бажыңга элчелес, оларын бадалың кончуг өвөрмөчлөп келески, тарып олартун ап турар. Огородта мөөгүлериң саны шак мичаар чылдан чыме көвүдөп турар. Чымын мөө-гүлөр кылсан азы-бүрү ачы-чөк көрөп ойнавдың, кат-чи-жиктен кылган чекнер-биле дөмей өг-бүдөңиң согулунда үзүбөс.

Н. КЕНОФОНТОВ, СГА-ның көрр.

АВГУСТ 9-ТА	«НАЙЫРАЛ»: Лейтенант Слейтин чыгарымы 9,30, 11,20, 13,10, 15,00, 16,50, 18,40, 20,30 шактарда.	«ПИОНЕР»: Киповымды 9,00 шакта. «Синдбадтын алды аян-чоруу» 10,20, 12,05, 13,50, 15,35 шактарда. «Оор-лаккан чедү дүштүк» 17,20, 21,00 шактарда.	«КАА-ХЕМ»: «Ак шаң» 15,00, 16,50, 18,40, 20,30 шактарда.	«ВОСТОК»: «Капитан Мичу-ла Биче» 15,00 шакта.	«БЕР-куттун сөөлүг чымы» 16,50, 18,40, 20,30 шактарда.	«ЧАВЫГ»: «Кыстар болган херожеңер» 16,00, 18,00, 20,00 шактарда.
-------------	--	--	--	---	--	--

Редактор В. С. ШАРАВИИ

20,00—«Кижил болган хойту», Профессор А. А. Безуг-лов эртинер.	КЫЗЫЛДАН	20,30—Телемедделер.	20,40—«Бичик тараалар ара-лында». Документал-дыг фильм.	20,40—Телемедделер.	21,00—Чараалдар.	МОСКВАДАН	21,05—«РСФСР-ниң Дээди Со-ветиниң депутаттары чугаалап турар».	21,25—«Ураң-чөтөң фильмниң 2-ги серия-зы».	22,30—«Ураң-чөтөң фильм, 1-ги серия».	23,00—00,05—«Документал-дыг экран», Шүтүкү Р. Рождествовский эртинер.	ИЙГИ ПРОГРАММА	КЫЗЫЛДАН	18,25—«Документалдык фильм, «Галина Николаевна». Документалдык фильм, «Демчел».	19,00—«Пелээш», Дамчелы-га.	19,30—«Орлаанчык», Ураң-чөтөң фильмниң 1-ги серияы.	МОСКВАДАН	20,30—21,05—Ф. Мендельсон, № 1 симфония. Симфо-ни оркестри кууседир Дарязеру-М. Шостако-виач.
--	----------	---------------------	---	---------------------	------------------	-----------	--	--	---------------------------------------	---	----------------	----------	---	-----------------------------	---	-----------	---